

Család munkadokumentum

I. Általános bevezető

Az emberi kapcsolatok egyik legmélyebb formája a család. Nem tévedünk, ha azt mondjuk, hogy a család a társadalom alapsejtje, amely az állam, és minden más közösség előtt létezett. Isten nem magányos lényként teremtette az embert, hanem társas lénynek akarta. Az ember csak másokkal való kapcsolatában képes növekedni és megvalósítani hivatását.

A társadalom új tagjai általában családban születnek, és ott kapják meg a közösségi élethez szükséges képességeket. Ott sajátítják el a közösségi erényeket is és tapasztalják meg a közösségi kapcsolatokat, egymás megbecsülését és nagylelkű segítségét, a bizalmat, áldozatvállalást és hogy mit jelent odaadásban élni. A család az irgalmasság testi és lelki cselekedeteinek az iskolája és első otthona, hogy aztán onnan indulhasson a megbocsátó és segítő szeretetet a társadalom felé is. Így a család, mint a szeretet műhelye át tudja alakítani maga körül az emberi viszonyokat a társadalomban.

- 1. Hogyan kapcsolódik be családunk a társadalmi, plébániai folyamatokba?*
- 2. Sikerül-e keresztény családjainknak példamutató életükkel, munkájukban pedig lelkiismeretes odaadással, mások iránti szeretettel végezniük munkájukat a társadalomban?*
- 3. Segítik-e egymást közösségeikben, plébánián a keresztény családok? Milyen példák vannak erre?*

II. A család a Teremtő terve szerint

Isten már a teremtéskor meghatározza a család-modellt, amikor – a Szentírás tanúsága szerint – „saját képére és hasonlatosságára férfinak és nőnek” (Ter 1,27) teremtette az embert, hogy kölcsönös szeretetük, egységük, egyenlőségük által a Szentháromság szeretetközösségének visszatükrözői legyenek a világban.

„Ezért a férfi elhagyja apját és anyját és feleségéhez ragaszkodik, s a kettő egy test lesz” (Ter 2,24). Csak ebben a kapcsolatban találják meg a megfelelő társat, aki ki tudja tölteni életüket, vágyaikat és kívánságaikat.

A Katolikus Egyház Katekizmusa értelmében: „Egy férfi és egy nő, akik házasságban egyesülnek, családot alkotnak, gyermekeikkel együtt. Ez az intézmény független a közhatalom mindenfajta elismerésétől, sőt azelőtt létezik.” (Katolikus Egyház Katekizmusa 2202) A család ma már sokkal tágabb értelemben él a köztudatban. Ide tartoznak a nagyszülők, a tágabb rokonság, komák, baráti kör. Amikor egy férfi és nő a házasság kötelékében egyesül, Isten kegyelmét kapják arra, hogy szabadon egymásnak megígérjék és megéljék a kizárólagos és kitartó szeretetet.

A házasság a katolikusok számára szentség, kegyelmi erőforrás, nem csak megkötésének pillanatában, hanem a házasság egész tartalma alatt. Ez azt jelenti, hogy a család a kegyelem működésének megszentelt helye. Jézus minden házasságot felbonthatatlannak tekint, mondván: „Amit Isten egybekötött, ember szét ne válassa.” (Mt 19, 4-6)

A család olyan szeretetközösség, ahol a tagokra feladatok is hárulnak és ahol nehézségekkel is szembe kell néznie. Krisztustól a házastársak kegyelmeket kapnak, hogy a nehézségeket kezelni, oldani tudják. A családban megélt isteni és emberi szeretet az az erő, amely a mindennapi életben rengeteg erőt, biztonságot és lendületet adhat. Itt tanulják meg a keresztények, hogy minden keresztény család arra hivatott, hogy „családegyszék” legyen, felragyogtassa az evangéliumi erényeket, és a jóság kovászává váljon a társadalomban (Ferenc pápa, 2015. december 27.).

- 4. Véleményem szerint elavult-e a család intézménye ma?*
- 5. Milyen az én családképem?*
- 6. Mit jelent az, hogy a házastársak egyenrangúak?*
- 7. Melyek a keresztény család erősségei?*
- 8. Mi segíti a keresztény családokat abban, hogy könnyebben megoldják mindennapi nehézségeiket?*

III. A család feladata

Egyházunk tanítása szerint „A házasság és a család a házastársak javára, gyerekek nemzésére és nevelésére van rendelve.” (Katolikus Egyház Katekizmusa 2201)

Nagyon fontos, hogy a házastársak java (örömben, boldogságban, csalódásban, jóban-rosszban) mindig is jelen legyen a házasságban. Hisz ez adja meg az alapját minden más érték megvalósítására, így például a gyermekfogadásnak is, vagy ha az objektív okok miatt nem valósulhat meg, ennek a helyzetnek az elfogadására.

Az élet szolgálata a család egyik alapvető feladata. A Teremtés könyve szerint Isten megáldotta az első emberpárt és azt mondta nekik: „Legyetek termékenyek és sokasodjatok, töltsétek be a földet és hajtsátok uralmatok alá.” (Ter 1,28)

Az Egyház tanítja, hogy a házastársaknak nyitottnak kell lenniük az élet elfogadására, el kell kerülniük az olyan tetteket, amelyek „célként vagy eszközként meg akarják gátolni a fogamzást”. Az Egyház tanítása világosan kiáll az életre nyitottság mellett, olyan természetes családtervezést javasol, amely a „termékenység természetes ciklusain alapul” (Humanae Vitae 1), hisz „e módszerek tiszteletben tartják a házastársak testét, bátorítják az egymás közötti gyengédséget és elősegítik a hiteles szabadságra nevelést.” (Katolikus Egyház Katekizmusa 2370) Ilyen kapcsolatban fejlődik ki a közös egymásra hangolódás és a szerelem, testi érzékenység megélése.

A mai társadalomban elfogadott a mesterséges fogamzásgátlók használata, sőt sokszor az abortusz is, mélyen elhallgatva e döntéseknek, cselekedeteknek a testi és lelki következményeit.

A mi feladatunk, hogy családjainkban, átlépve saját szegényérzetünket, gyermekeinkkel beszéljünk el arról, mit tanít az Egyház ezen a téren. A plébániai hittanon is kellene erről beszélni, természetesen a gyerekek korához mérten, hangsúlyozva, hogy „a gyermekek az Úr ajándékai, a test gyümölcse jutalom. Ahogy a nyíl a harcos kezéből, úgy sorakoznak a gyermekek az ifjú évekből. Boldog ember, aki velük tölti meg tegzét: nem vall szegységet, ha az ellenséggel vitába száll a kapunál.” (Zsolt 127,3-5)

9. Mennyire ismerjük az Egyház tanítását ezen a téren?

10. Tudunk-e a gyermekeinkre úgy nézni, mint Isten ajándékára?

11. Mennyire merünk családunkban, plébániai közösségünkben beszélni a természetes családtervezésről?

12. Tudunk-e másokat bátorítani az új élet befogadására, akkor is ha az nem előre tervezett, vagy csak passzívan elfogadjuk döntésüket?

13. Támogatjuk-e a három vagy több gyermeket nevelő családokat környezetünkben?

14. Hogyan viszonyulunk azokhoz, akik nem rendezett családi körülmények között döntenek a gyermekvállalás mellett?

15. Hogyan viszonyulunk azokhoz, akik abortusz mellett döntöttek, és döntésük sebet hordozzák?

A Katolikus Egyház így fogalmaz: „Az emberi életet fogantatása pillanatától, feltétel nélkül tisztelni és védeni kell.” (Katolikus Egyház Katekizmusa 2271) Ez azt jelenti, hogy az emberi életet a fogamzástól a természetes halálig tiszteletben kell tartani. E mondat második fele az eutanáziára (kegyes halálra) utal. A családnak, mint szeretetközösségnek fel kell karolnia a család idős és beteg tagjait is.

A tudományok fejlődése során a mesterséges, lombikban végzett emberi megtermékenyítés olyan lehetőségeket vetett fel, amelyeket erkölcsileg át kellett gondolni. Az Egyház minden új lehetőség értékelésekor azt az erkölcsi szempontot követi, hogy az emberi élet szent. Nem lehet tárgy, pusztán eszköz, amit szabad elképzelés szerint lehet megrendelni. Minden emberi lény személy, akinek méltósága van és nem a szüleinek a tulajdona.

16. Mi a véleményem az eutanáziával – kegyes halállal kapcsolatban?

17. Hiszem-e hogy az emberi élet Isten kezében van és az elsőtől az utolsó pillanatáig értelme van?

18. Van-e a családunknak lehetősége és készsége arra, hogy a beteg, idős családtagjainkat felkaroljuk és gondozzuk?

19. Ismerem-e a mesterséges megtermékenyítés etikai problémáit?

A gyermek nevelése a családban

A megszületett gyermek a családban nevelésre szorul, sőt joga van a neveléshez. Az erkölcsi nevelésre és a gyermek lelki formálásra is figyelniük kell a szülőknek. Ezért a gyermekek nevelése annyira fontos, hogy hiányát nehezen lehet pótolni.

A szülők a gyermekeik számára az evangélium első hirdetői. Ajánlatos, hogy a szülők minél előbb keresztteljék meg gyermekeiket. Az az elképzelés, hogy majd ha felnőtt, eldönti ő mi akar lenni, megfosztja a gyermeket attól az örömtől, ami a megkeresztelté, és az ember fejlődésének első nagyon fontos istenképét jelenti, mégpedig hogy Isten gyermeke vagyok és a keresztség által örökké a Mennyei Atyához tartozom. Ez az öröm elmélyül aztán a hitoktatásban, a gyermek vallásos nevelésében. Különösen is megerősítő a gyermek számára, ha megtapasztalja, hogy szülei számára is fontos az istenkapcsolat, a szentmisére járás, az egyházi ünnepek megtartása. Ezek olyan pillanatok a gyermek életében, amelyek fejlődéslelektanilag a bizalom, a hűség, az odatartozás, a Gondviselés megtartó erejének értékét formálják és mélyítik. Ne fozzuk meg gyermekeinket ettől a szép fejlődéstől.

Nagyon nagy szerep hárul itt a nagyszülőkre, hisz sokszor ők a hit első átadói.

A hit átadása történjék ugyancsak a családi asztal mellett, a mindennapos beszélgetésben a szeretet nyelvén.

- 20. Ki neveli családjukban hitre a gyermekeinket?*
- 21. Mennyi időt számunk, van-e időnk együttlétre és beszélgetésre gyermekeinkkel?*
- 22. Imádkozunk-e közösen a családban? Ha igen, mikor?*
- 23. Járunk-e rendszeresen gyermekeinkkel szentmisékre?*
- 24. Járnak-e gyermekeink rendszeresen iskolai és plébániai hitoktatásra?*
- 25. Mi a véleményem arról, hogy a gyermekeket születésük után minél előbb meg kell kereszteni, vagy felnőttkorban?*

IV. A család az Egyházban

Isten az emberekkel családként is kapcsolatba akar lépni.

Egyházmegyénkben is működnek családokból álló közösségek, lelkeségi mozgalmak, akik egymást és másokat is segítenek. Ilyenek a Házassági Hétvége, a Fokoláre lelkeségi mozgalom, továbbá a Háló mozgalom, a Nagycsaládosok egyesülete és a Kolping családok szövetsége.

Nagyon fontos a hiteles keresztény házasságot élő házaspárok, mint előadók bevonása a jegyesoktatásnál és a fiatalokkal való beszélgetések folyamán a szexualitásról, a családtervezésről, gyermekvállalásról.

- 26. Megtörtént-e, hogy a gyermekünk, gyermekeink tanítanak minket a hit dolgaival kapcsolatban?*
- 27. Miben segítik családjukat, házasságukat a családos közösségek, lelkeségi mozgalmak?*
- 28. Plébániánkon hogyan kapcsolódnak, kapcsolódhatnak be szép házasságot élő házaspárok a jegyesekkel és fiatalokkal való munkába?*

A család akkor is fontos szerepet játszik, amikor több generáció él együtt. Ilyenkor hathatósan lehet gyakorolni a generációk közötti szolidaritást: a beteg vagy segítségre szoruló családtag, rokon, ismerős segítségét és támogatását. Ferenc pápa a Családok IX. Világtalálkozóján, 2018. augusztusában Dublinban erről így beszélt: „Éljetek mély szolidaritásban azokkal, akik segítséget szenvednek és a peremre szorultakkal. Ha ezt a gyermekeitekkel együtt tesztitek, akkor a szívük nagylelkű szeretettel telik meg mások iránt. A gyerek a szülő példáját követi, ha tehát ti megosztjátok javaitokat másokkal, akkor a gyerekeitek töleitek tanulják meg, hogyan kell keresztényként élni.”

- 29. Vannak-e tapasztalataink több generációs családi együttélésről?*
- 30. Meg tudjuk-e oldani családjukban a generációk közötti nézeteltéréseket?*
- 31. Segítjük-e beteg, segítségre szoruló családtagjainkat, rokonainkat, ismerőseinket?*

A családok lelkipásztori gondozása erősíti a házastársak kapcsolatát Istennel, valamint a házaspárok és családok közösségeit is.

Sokszor a plébániák és plébánosok legfőbb támaszai a hitüket gyakorló családok közösségei. Ezért, ha a plébánia teheti, biztosítson lehetőséget arra, hogy családok programoknak adjon helyet a plébánia.

Az Egyháznak feladata a válságba jutott házaspárok és családok felkarolása, megsegítése és kísérése. Isten csodálatos terve szerint a férfi és a nő házasságban kibontakozó szeretetkapcsolata örökre szól, hiszen a szeretet, amit egy férfi és egy nő éreznek egymás iránt annyira mély, hogy az örökkévalóság dimenzióját óhajtja. Minden házasságkötéskor az elhatározás isteni: „örökké akarom”, hogy így legyen. Az emberben azonban, bár istenképű és az örök tökéletes szeretet utáni vágy ott él benne, mégis bűnre való hajlama sok szenvedést tud okozni, sok sebet tud ejteni. Azok a sebek, melyeket az ember a szeretet akarásának házassági mélységében okoz, gyakran különélésre kényszeríti a párokat. Fontos tudni, hogy ha valaki különválk házastársától, és új együttélést, vagy polgári házasságot nem létesít, járulhat szentségekhez. Megtörténhet azonban az is, hogy a házasság megkötése eleve nem volt érvényes. Érdemes különválás esetén a lelkipásztorhoz fordulni, hogy ezt azt illetékes hatóságok vizsgálják. Hiszen a házasság érvénytelenné nyilvánítását az Egyházi Törvényszék nyilváníthatja ki, megfelelő kivizsgálás után.

Az elváltakról és újr házasságokról sem feledkezhet meg az Egyház. Az imádság, a gyerekek vallásos nevelése, a szentmisén való részvétel erőt adhat életük későbbi rendezésére. Különleges esetekben, bizonyos feltételek mellett, ők is járulhatnak szentségekhez. Ezekről az Amoris laetitia pápai buzdítás ír részletesebben (Amoris laetitia 293-297).

Az azonban biztos, hogy „Isten kegyelme az ő életükben is működik, megadva nekik a bátorságot a jó megtételére, az egymással való szeretetteljes törődésre, és hogy szolgálatára legyenek a közösségnek, amelyben élnek és dolgoznak.” (Amoris laetitia 291)

32. Tudomásom van-e arról, hogy a plébániánkon szerveznek-e jegyesoktatást?

33. Fontos tartom-e a fiatal házaspárok lelkipásztori gondozását, látogatását, közösségbe kapcsolását?

34. Hogyan lehetne ezt megoldani, tudunk-e ebben segíteni a plébánosnak?

35. Ha van plébániánkon családi közösség, biztosítottak-e a feltételek (helység) a találkozásukra, ünneplésükre?

36. Plébániánkon foglalkozik-e valaki a válságba jutott családokkal? Hogyan?

37. Ismerünk-e olyan személyeket, akik tudnának segíteni?

38. Tudjuk-e milyen akadályai vannak a szentségi házasságnak, melyek azok a tényezők amelyek eleve megkérdőjelezzik annak érvényességét?

39. Plébániaközösségünk befogadja-e az elváltakat és újr házasságukat, vagy kizárótnak érzik magukat?

40. Mit tehetünk azért, hogy a rendezetlen körülmények között élők is otthon érezzék magukat, nem feledve azt, hogy senki se tökéletes, mi magunk se, mégis van helyünk, „tekintélyünk”?

V. A család helyzete Egyházmegyénkben

Egyházmegyénkben nagyon sokan élnek boldog családi életet és kapcsolatot, de az is látható, hogy konkrét válsághelyzetek is előfordulnak.

Egyedül a szeretet az, amely élteti a házasságot. Ez magába foglalja a kölcsönös felelősséget egymás iránt, az élet szolgálatában. Ezek fontos aspektusai az élet értelmének. Gyakran azonban szeretetkapcsolataink zavartak, sebzettek. Az okok különbözőek.

Egyik ok lehet a gyermekvállalás kérdése. Van, amikor családok egyéni érvényesülésük és kényelmük érdekében nem vállalnak gyermekeket, nem kíváncsiak tehernek tartják őket. Másoknál a megélhetési nehézségek arra kényszerítik mindkét vagy egyik házastársat, hogy munkát vállaljanak, különösen külföldön. Ez oda vezet, hogy idejük jelentős részét családjuktól, gyermekeiktől távol töltik, nem marad idejük és energiájuk a párkapcsolat ápolására, hatékony gyermeknevelésre.

Egyházmegyénk területén az egyik legnagyobb probléma a fiatal családok elvándorlása.

41. Melyek azok az erények, amelyekkel családunkban gyermekeinknek példát tudunk mutatni?

42. Szánunk-e elegendő időt a házastársunkkal való kapcsolatunk ápolására?

43. *Ha gondunk akad, tudunk-e segítséget kérni a plébánián, tapasztaltabb házaspártól?*
44. *Tartja-e családunk a kapcsolatot a tágabb rokonsággal (unokatestvérek stb.)?*
45. *Látogatjuk-e magányos, magukra maradt idős családtagjainkat?*
46. *Hogyan tekintünk és állunk az egyszemélyes háztartások mellett, akik nehéz döntéseket kellett meghozzanak, akár a külföldi munkavállalás döntését is?*

Egyházmegyéink területén a lakosság vallási szempontból vegyes összetételű. Sok a vegyes házasság, de még mindig a katolikusok közötti házasság a mérvadó.

Egyes házastársak egy idő után szembe találkoznak azzal a szomorú valósággal, hogy valami nincs rendben kettőjük között: vagy a hűség, vagy a bizalom, vagy a szeretet hiányzik. Az alkohol és más drogok fogyasztása is megronthatja a házastársak közötti kapcsolatot. Ilyen esetekben is fontos volna küzdeni az együtt maradásért.

Erőszakos cselekedetek sem ritkák a családokban. Ilyenek a mindennapos sértegetések, megalázások, családtagjaitól, barátaitól való tervszerű és fokozatos elszigetelődések, szexuális zaklatások, érzelmi zsarolások. Mindez előbb vagy utóbb a családok felbomlásához vezethet.

Szeretettel kell körülvenni mindazokat, akik bármilyen okból kifolyólag – például házastársuk halála vagy válásuk miatt magukra maradtak. Különös gonddal kell felkarolni azokat a gyermekeket, akik felbomlott házasságokból származnak, vagy egyedülálló szülők nevelik, és ezért esetleg nehezebben kaphatják meg azt a biztos és szerető otthont, amely harmonikus fejlődésüket biztosíthatná.

Önhibájukon kívül gyermektelen családok számára fontos, hogy megérezzék az Egyház közelségét. „Az egyház bátorítja a tudományos kutatást, hogy tárja fel a terméketlenség okait, hogy úgy tudjanak gyermekeket világra hozni, ami az ő és a születendő gyermek emberi méltóságának megfelel.”

(Dominum vitae II. 8)

47. *Miben tudok segíteni a sajátos helyzetű családoknak?*
48. *Mi a tapasztalatom a vegyes házasságban élőkkel?*
49. *Mik a családi válság legfőbb okai meglátásom szerint?*
50. *Mennyire tudnak bekapcsolódni az elvált házastársak a plébániánk életébe?*
51. *Mi a véleményem a gyermekek örökbefogadásáról?*

„Szabálytalan” helyzetek

Sokan nem tartják fontosnak az egyházi házasságot és csak a polgári szertartást tartanak. Az Egyház velük is kell, hogy foglalkozzon.

A társtalanság, az egymásra utaltság késztet elváltakat arra, hogy egymásban sorstársra találjanak, újra házasodjanak. Közöttük nem ritka a harmonikus kapcsolat. Különös gonddal, gondoskodással kell, hogy forduljunk ezekhez a hívekhez, hogy ne távolodjanak el az Egyháztól és érezzék, hogy az egyház befogadja őket.

Az élettársi kapcsolat elfogadottsága a fiatalok körében egyre inkább nő. Az élettársi kapcsolat nem azonos a házassági kapcsolattal. Fáradoznunk kell azon, hogy az élettársi kapcsolatban élők felfedezhessék kapcsolatukban azt a vágyat, csíráiban azt a lehetőséget mely az életreszóló elköteleződés kegyelmét jelenti s mely a házasság szentségében teljesülhet igazán ki.

Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a zsinati folyamatokban behatóan foglalkozzunk a családok támogatásával és a sajátos helyzetben lévő családok felkarolásával, lelkipásztori gondozásával, hogy az egyházból senki se érezze magát kirekesztve, senki se érezze magát eleve elítélve. Fontos Ferenc pápa szavait különösen is fontolóra venni: elsőbbsége van a hallgató, tanuló és figyelő egyháznak, mint az ítélkező, tanító és kioktató egyháznak.

52. *Miért idegenkednek egyesek az egyházi házasságkötéstől?*
53. *Ha vannak polgári házasságban élők, közeli vagy távolabbi rokonságunkban, plébániai közösségünkben mit tehetünk azért, hogy minél többen egyházilag rendezzék házasságukat?*
54. *Akarjuk, tudjuk-e őket befogadni plébániai közösségünkbe?*
55. *Hogyan valósulhat meg a családi élet megújulása?*
56. *Kitől kaphat segítséget és támogatást a család, hogy Isten terve szerint élhessen?*

57. *Miben segíthetek a plébánosnak a sajátos helyzetű családokkal való munkában?*
58. *Imáinkkal, áldozatvállalással támogatjuk-e a sajátos helyzetben lévő családokat plébániánkon, egyházmegyénkben?*